

РОЗДІЛ 1

К оли батько вперше привів Андреа до Голландського дому, наша економка Сенді зайшла в кімнату моєї сестри й веліла нам спуститися:

— Батько хоче познайомити вас із деким зі своїх друзів.

— Друзів по роботі? — уточнила Мейв. Вона була старша, тож мала вже дещо складніше розуміння дружби.

— Я б так не сказала, — сказала Сенді, трохи поміркуювши. — А де твій брат?

— Під вікном сидить, — показала Мейв.

Сенді довелося відсунути штори.

— Нащо ти завісився?

Я відірвався від книжки.

— Для приватності, — сказав я, хоча у вісім років не мав жодного уявлення про приватність. Просто подобалося солідне слово, а ще подобалося затишне відчуття «я в хатинці» за запнутими шторами.

А гості — то загадка. У нашого батька не було друзів, принаймні таких, які могли заявитися пізнього суботнього вечора. Я виліз зі свого сховку, піднявся сходами й ліг там на килимку. Досвід підказував: як примоститися на підлозі між стовпчиком і першою балясиною, то можна краєчком ока зазирнути до вітальні. Біля каміна сидів батько з якоюсь жінкою — здається, вони роздивлялися портрети пана й пані Ван Губеків. Я встав і повернувся до сестриної кімнати зі звітом.

— Це жінка, — повідомив я Мейв. Сенді мала це знати.

Сенді поцікавилася, чи почистив я зуби, певно, маючи на увазі, чи робив я це зранку. Бо хто ж чистить зуби о четвертій дня? Сьогодні вона мусила все робити самотужки, бо по суботах Джоселін була вихідна. Сенді розпаловала вогонь, відчиняла двері, подавала напої — і, на додачу до всього, тепер ще й відповідала за мої зуби. А по понеділках вона мала вихідний. У неділю не працювали обидві помічниці: батько вважав, що недільний день слід шанувати.

— Почистив, — відповів я, бо, мабуть, таки почистив.

— Почисть іще раз, — наказала Сенді. — І розчешися.

Останнє стосувалося сестри: її довге чорне волосся було густе, немов десять кінських хвостів, зв'язаних до купи. Скільки не чеши — здавалося нерозчесаним.

Щойно наш вигляд визнали пристойним, ми з Мейв спустилися і стали під широкою аркою передпокою, споглядаючи, як батько й Андреа споглядають Ван Губеків. Дорослі нас не помічали (або вдавали — це було не надто зрозуміло), тож ми чекали. Ми з Мейв знали, що вдома слід поводитися тихо: виробили звичку намагатися не дратувати батька, хоча ще більше його дратувало, коли він вважав, ніби ми до нього підкрадаємося. На батькові був синій костюм. А досі він не носив костюма по суботах. І це вперше я помітив, що тато вже почав сивіти на потилиці. Поруч із Андреа він здавався ще вищим, аніж був насправді.

— Мабуть, вам добре, що вони з вами, — сказала Андреа, маючи на увазі не нас, дітей, а картини.

Пан і пані Ван Губеки, чиїх імен я ніколи не чув, на портретах були зображені літніми людьми, але не геть старезними. Обоє були вбрані в чорне і трималися офіційно-виструнчено, що свідчило про інші часи. Навіть в окремих рамах вони

здавалися такими поєднаними, такими одруженими, що мені завжди думалося: то, мабуть, одна велика картина, яку розрізали навпіл. Андреа відкилила голову назад, роздивляючись ці чотири хитрі ока, що наче несхвально стежать за тобою, на якому з диванів не вместиш. Мейв мовчки встромила палець мені межі ребра, щоб я зойкнув, але я стримався. Нас іще не представили Андреа, яка зі спини здавалася мініатюрною та акуратною у підперезаній сукні й темному капелюшку (не більшому за блюдце), приколотому до бліденьких кучериків. Вихований монахинями, я знав: гостей не можна бентежити сміхом. Андреа ще було невтямки, що ті особи на картинах додавалися до будинку, що, власне, все в цьому будинку додавалося до нього.

Ван Губеки у вітальні були візитними картками, окрасою експозиції: реалістичні зображення колишніх господарів у натуральну величину — пошарпані часом, із суворими й немилими обличчями, виписаними з голландською точністю й виразно голландським відчуттям світла. Але на кожному поверсі висіли ще десятки інших портретів, менших за розміром: їхні діти в коридорах, їхні предки в спальнях, а також безіменні персонажі, якими Ван Губеки захоплювалися, повсюди. Трапився навіть портрет Мейв, коли їй було десять, — не такий великий, як картини Ван Губеків, проте нічим не гірший. То батько якось привіз потягом із Чикаго відомого художника. За сімейним переказом, той мав писати нашу маму, однак мама, якій не повідомили, що художник прибуває на два тижні, відмовилася позувати, тож він написав замість неї Мейв. Коли портрет був закінчений і вставлений у раму, батько повісив його у вітальні, прямо навпроти Ван Губеків. Мейв любила повторювати, що саме там навчилася дивитися на людей зверху.

— Денні, — батько нарешті обернувся до нас із таким виглядом, ніби якраз очікував, що ми будемо саме там. — Іди привітайся з пані Сміт.

Мені здалося, обличчя Андреа на мить спохмурніло, коли вона глянула на нас із Мейв. Навіть якщо батько не згадував про своїх дітей, вона мала знати, що вони в нього є. Усі в Елкінс-Парку були в курсі подій у Голландському домі. Можливо, вона думала, що ми залишимося нагорі. Зрештою, вона прийшла оглянути будинок, а не дітей. А може, цей вираз обличчя стосувався Мейв, яка у свої п'ятнадцять у тенісних туфлях вже була на голову вищою за саму Андреа на підборах.

Відколи стало зрозуміло, що Мейв виросте вищою за всіх дівчат у класі, та ще й за більшість хлопців, вона стала сутулитися, і батько невпинно виправляв її поставу. «Голову-вище-плечі-розправ» стало другим іменем сестри. Не один рік поспіль, проходячи повз доньку кімнатою, батько стукав її долонею між лопаток, і через це Мейв тепер стояла, як королівський лейбгвардієць або ж як сама королева. Навіть я розумів, що вона могла справляти моторошне враження: цей зріст, ця лискуча чорна стіна волосся, а ще те, як Мейв опускала очі, щоби подивитися на людину, замість нахилити шию.

Але я у вісім років був набагато дрібнішим за жінку, з якою згодом одружиться наш батько. Я простягнув руку, потиснув її долоньку й назвався, а тоді цей ритуал повторила Мейв. Хоча історія свідчить, начебто Мейв із Андреа від самого початку не злюбили одна одну, це неправда. Коли вони знайомилися, Мейв поводитися бездоганно чемно і залишалася такою доти, доки це вже стало неможливим.

— Як поживаєте? — запитала Мейв, і Андреа відповіла, що дуже добре.

Андреа поживала пречудово. Звісно, а як інакше. Вона ж стільки років мріяла потрапити в цей будинок, узяти нашого батька під руку, піднятися широкими кам'яними сходами й перетнути терасу, викладену червоними кахлями. Вона була першою жінкою, яку батько привів додому після того як пішла наша мати, хоча Мейв розповідала мені, що в нього щось було з нашою нянею, ірландкою Фіоною.

— По-твоєму, він спав із Бавовною? — запитав я.

Так ми в дитинстві називали Фіону, частково тому, що мені важко давалася вимова її імені, а частково тому, що м'які хвилі рудого волосся хмарою оповивали її плечі. Звістка про цей роман прийшла до мене так само, як і більшість іншої інформації: через багато років після подій, коли ми з сестрою припаркували машину біля Голландського дому.

— Або так, або це вона посеред ночі прибирала в його кімнаті, — відповіла Мейв.

Мій батько з Бавовною, у розпалі злочину...

— Просто не можу собі уявити, — я похитав головою.

— То й не намагайся *уявити*. Боже, Денні, яка гидота. Так чи так, під час правління Бавовни ти під стіл пішки ходив. Дивно, що ти взагалі її пам'ятаєш.

Та коли мені було чотири роки, няня стукнула мене дерев'яною ложкою. У мене досі біля лівого ока є невеличкий шрам у формі ключки для гольфу — Бавовнин слід, як називала його Мейв. Няня стверджувала, що готувала яблучне пюре, а я перелякав її, схопивши за спідницю. Казала, що намагалася відтягнути мене від плити і, звісно ж, не хотіла вдарити, хоча мені здається, якимось складно випадково заїхати ложкою дитині в обличчя. Ця історія цікава лише тим, що то був мій перший чіткий спогад — про іншу людину, про Голландський дім, та й про власне життя.

Про маму в мене не залишилося жодного спогаду, а от як Бавовнина ложка мене тріснула, я не забув. Пам'ятаю, як Мейв, коли я закричав, влетіла на кухню зі стрімкістю оленів, що перелітали через живопліт на задньому дворі. Вона кинулася на Бавовну, штовхнула її на плиту, сине полум'я застрибало, каструля з кипучим яблучним пюре гепнулася на підлогу, і ми всі обпеклися дрібними бризками. Мене відправили до лікаря й наклали шість швів, Мейв забинтували руку, а Бавовну звільнили, хоча я пам'ятаю, як вона плакала й повторювала, що їй дуже шкода, що це нещасний випадок. Їй не хотілося йти. Отже, як запевняла сестра, отакі були ще одні стосунки в нашого батька, і вона про них знала, бо якщо мені було чотири роки, коли я отримав той шрам, то їй було вже одинадцять.

Виявляється, Бавовнині батьки працювали у Ван Губеків водієм і кухаркою. Дитинство вона провела в Голландському домі чи то в квартирці над гаражем, тож коли її ім'я через стільки років виринуло знову, мені стало цікаво, куди вона ділася після звільнення.

Бавовна була єдиною людиною в домі, яка знала Ван Губеків. Навіть батько не зустрічався з ними, хоча ми сиділи на їхніх стільцях, спали в їхніх ліжках і їли з їхнього посуду. Ван Губеки не становили історії, але в певному сенсі історію становив будинок, а то був їхній будинок. Вони заробили статки на гуртовій торгівлі цигарками — вдалому бізнесі, який пан Ван Губек затіяв якраз перед початком Першої світової війни. Цигарки роздавали солдатам на полі бою для підняття бойового духу, і ця звичка разом із ними повернулася додому, і з нею вони святкували десятиліття процвітання. Ван Губеки, багатіючи як із води, замовили звести будинок на тодішніх фермерських землях за околицями Філадельфії.

Карколомний успіх будинку можна приписати архітекторові, хоча на той час, коли я вирішив пошукати, то не знайшов жодних інших збережених прикладів його робіт. Можливо, хтось із тих суворих Ван Губеків був естетичним провидцем (а чи й вони обоє), або ж набуток надихнув їх на диво, яке вони не могли собі уявити, або ж Америка після Першої світової війни кишла майстрами, які працювали за зразками, відтоді втраченими. Хай як це все пояснювати, а будинок, котрий вони спорудили (і який згодом придбали ми), був унікальним поєднанням таланту й фортуни.

Я не можу пояснити, як триповерховий будинок міг здаватися ідеально достатнім простором, але так воно й було. Чи, може, краще сказати, що це був завеликий будинок для будь-кого, величезна й безглузда трата, проте нам ніколи не хотілося, щоб він був інакшим.

Епітет «голландський», як його стали називати в Елкінс-Парку, Дженкінтауні, Гленсайді й аж до Філадельфії, — стосувався не архітектури будинку, а його мешканців. Голландський дім був місцем, де жили ті голландці з невимовним прізвищем. Із певних точок огляду здавалося, ніби він зависнув у повітрі й на кільканадцять сантиметрів підноситься над пагорбом. Скляні шиби обабіч скляних вхідних дверей були завбільшки з магазинні вітрини й трималися на кованих лозах. Вікна вбирали сонце й відбивали його назад на широкий газон. Можливо, це неокласичний стиль, але за простотою ліній він наближався до середземноморського чи французького. І хоча він не був власне голландським, подекували, що блакитні делфтські каміни у вітальні, бібліотеці та головній спальні вивезли із замку в Утрехті й продали Ван Губекам, щоб сплатити карткові борги принца. Будинок разом із камінами завершили 1922 року.

— Вони мали сім хороших років, перш ніж банкіри стали стрибати з вікон, — казала Мейв, надаючи нашим попередникам належне місце в історії.

Уперше я почув про розпродаж майна того дня, коли до нас прийшла Андреа. Вона пішла за батьком у передпокій і задивилася на газон перед будинком.

— Тут стільки скла, — Андреа ніби зважувала, чи можна поприбирати те скло й замінити на справжню стіну. — Ви не боїтеся, що всередину зазирають?

У Голландський дім можна було не лише зазирнути, а й прозирнути його наскрізь. Будинок посередині був укорочений, і просторий передпокій вів прямо в приміщення, яке ми називали обсерваторією, зі стіною вікон, що виходили на задне подвір'я. З під'їзної дороги можна було пройтися поглядом по сходах, далі через терасу, через вхідні двері, через довгий вестибюль із мармуровою підлогою, через «обсерваторію» — і побачити бузок, що безтурботно гойдався в садочку за будинком.

Батько глянув на стелю, а тоді по обидва боки від дверей так, наче тільки зараз це обмірковував.

— Ми доволі далеко від вулиці, — сказав він.

Того травневого дня стіна лип, що тягнулася вздовж межі власності, була густо вкрита листям, а газон на схилі, де я влітку качався, мов песик, був глибокий та широкий.

— Але ж уночі... — стурбовано вела далі Андреа. — Може, варто повісити якісь штори.

Штори, що затуляють краєвид, здавалися мені не тільки неможливою, а й найбезглуздішою ідеєю у світі.

— Ви що, бачили нас уночі? — поцікавилася Мейв.

— Треба згадати, яка була земля, коли вони будувалися, — різко перебив Мейв батько. — Тут було понад вісімдесят гектарів. Власність сягала аж до Мелроуз-Парку.